

บันทึกถึงขวัญข้าว

ผลึกความคิด

มุมมองโลกและชีวิต

ผ่านเลนส์

โดย

ธีรภาพ โลหิตกุล

คำปรารภ

เมื่อโครงการ “หนังสือเล่มเล็ก ของขวัญทางปัญญา” ดำเนินมาถึงปีที่ห้า ในพ.ศ.๒๕๕๐ ผมนำเสนอมุมมองความคิด ว่าด้วยชีวิตและศิลปะวัฒนธรรม ผ่านภาพถ่ายและการเดินทาง ในลักษณะจดหมายถึงลูกสาวชื่อ “สายน้ำ” ซึ่งเป็น “ความเรียง” ที่เคยตีพิมพ์เป็นตอนๆ ในคอลัมน์ “จดหมายถึงสายน้ำ” ในนิตยสาร “อมตะ” รายเดือน โดยสำนักพิมพ์พระพิฆเนศ

ทำให้ ด.ญ.ขวัญข้าว - ลูกสาวคนเล็ก ตัดพ้อว่าทำไมไม่มี “จดหมายถึงขวัญข้าว” บ้าง เพราะเวลาพ้อกลับจากการเดินทาง ก็มักนำภาพและเรื่องราวมาเล่าให้หนูฟังด้วยเช่นกัน

จึงเป็นที่มาของ “บันทึกถึงขวัญข้าว” - ผลึกความคิด มุมมองโลก และชีวิตผ่านเลนส์ เป็นของขวัญทางปัญญาในวารดิถีขึ้นปีใหม่ ๒๕๕๑ ที่อยู่ในมือท่านขณะนี้ ซึ่งมีได้มีเจตนาเขียนขึ้นเพื่ออบรมสั่งสอนใคร หากเพียงปรารถนาจะสะท้อนผลึกความคิดผ่านเลนส์กล้อง อันตกตะกอนจากการพบเห็นสรรพสาระร้ายทางมากกว่า

กราบนมัสการขอพระคุณ พระครูสังฆกิจพิมล (สุรศักดิ์ สุรญาโน) แห่งกองทุนห้องสมุดจำปาศักดิ์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำอันทรงคุณค่า ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้

ด้วยจิตคารวะ

ธีรภาพ โลหิตกุล

teeraparb85@hotmail.com

- คำอุทิศ -

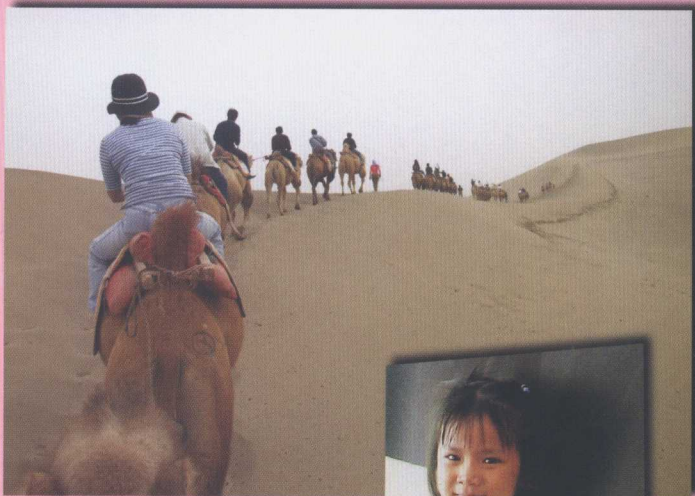
คุณคำอันพึงมีในหนังสือเล่มนี้

น้อมอุทิศถวาย แต่

พระพรหมมิ่งคลาจารย์

(หลวงพ่อบัณฑิตนักปราชญ์)

แม่ทัพธรรมผู้ยิ่งใหญ่แห่งศตวรรษ

บันทึกถึง ขวัญข้าว

๑. <u>ไม้รัก ใจย่ำรัก</u>	หน้า ๒	๗. <u>อุ อา กะ สะ</u>	หน้า ๑๔
๒. <u>ความสุข</u>	หน้า ๔	๘. <u>พอใจตามมี ยินดีตามได้</u>	หน้า ๑๖
๓. <u>ผู้ชนะ</u>	หน้า ๖	๙. <u>ไม้แปลกที่แตกต่าง</u>	หน้า ๑๘
๔. <u>ปาฏิหาริย์ ?</u>	หน้า ๘	๑๐. <u>การเกิดย่อมเจ็บปวด</u>	หน้า ๒๐
๕. <u>ใจเขา ใจเรา</u>	หน้า ๑๐	๑๑. <u>ความต่อเนื่อง</u>	หน้า ๒๒
๖. <u>ผิดที่</u>	หน้า ๑๒		

ไม้รก ใจอย่ารก

ขวัญข้าว.....

พ่อถ่ายภาพนี้ตรงทางขึ้นสู่พระธาตุนิรंतरแขวน ในรัฐมอญ ประเทศพม่า พระธาตุดังนี้เป็นหนึ่งในมหายุทธสถานศักดิ์สิทธิ์ในจิตใจชาวมอญและพม่า แต่ละวันมีผู้คนหลั่งไหลกันขึ้นไปสักการบูชาเป็นจำนวนมาก

แน่นอนว่าจิตใจของทุกคนที่สัญจรบนแรมมา ล้วนมุ่งตรงไปสู่องค์พระธาตุคงไม่มีใครสนใจโครงไม้ระเกะระกะของร้านค้าสร้างใหม่ริมทาง บางคน...รวมทั้งตัวเองยังรู้สึกว่ามันเกะกะรกตาเสียด้วยซ้ำ

แต่พอถึงเช้าวันรุ่งขึ้น ก่อนที่พ่อจะลงจากภูเขาที่ประดิษฐานพระธาตุอินทร์แขวน พ่อกลับพบความงามของโครงไม้ที่ระเกะระกะยามอรุณรุ่ง **สิ่งที่เคยรู้สึกรกสยดาในเวลาหนึ่ง กลับกลายเป็นเส้นสายที่มีศิลปะงามตา** ยามที่เราจัดองค์ประกอบภาพให้มีสัดส่วนพอดีในวิไฟเตอร์กล้องของเรา

โครงไม้ที่แลดูไร้ค่า รกตา สอนให้เราไม่ลืมว่าในโลกนี้ **ไม่มีสิ่งใดที่ดีอย่างหมดจด และไม่มีอะไรที่เลวร้ายไปเสียสิ้น** สิ่งที่ไม่ดีในเวลาหนึ่ง อาจมีคุณค่าในอีกเวลาหนึ่ง เหมือนขยะที่คนรังเกียจ ยังนำกลับไป **“รีไซเคิล”** ให้มีราคาขึ้นมาได้

ในทางตรงกันข้าม **มนุษย์ทุกคนล้วนเกิดมาอย่างมีคุณค่า** ทว่าหากทำตัวเปล่าประโยชน์ ก็อาจรกและไร้ค่ายิ่งกว่าขยะได้ **ดังคติพจน์ของโรงเรียนเทพศิรินทร์** ที่เตือนใจพ่อให้ตระหนักเสมอมาว่า...

น สียา โลกวฑฒโน
ไม่ควรเป็นคนรกโลก

ความสุข

ขวัญข้าว.....

นี่คือภาพที่พบเห็นได้ไม่ยาก เวลาเราเข้าไปตามวัดวาในประเทศพม่า ชาวพม่าส่วนใหญ่แสวงหาความสุขจากการไหว้พระ สวดมนต์ ฟังธรรม นั่งสมาธิ เวลาว่างจากการงานของชาวพม่า คือการเข้าวัด ไม่ใช่เข้าห้างสรรพสินค้า

ความสุขในชีวิตของชาวพม่า บางที่เป็นเรื่องง่ายๆ เกินกว่าที่เราจะคาดถึง เช่น การที่สมาชิกในครอบครัวนั่งล้อมวงรับประทานอาหารกันพร้อมหน้าพร้อมตา ทั้งคุณปู่ คุณย่า และลูกๆ หลานๆ ที่มุมใดมุมหนึ่งที่วัด หรือที่ลานเจดีย์

อย่างค่าคืนนั้นที่ลานเจดีย์ชเวดากอง กรุงย่างกุ้ง พ่อเห็นชาวพม่าครอบครัวหนึ่ง นั่งล้อมวงทานขนมกันอย่างมีความสุข พ่อจึงเข้าไปทักทายพวกเขาด้วยภาษาพม่าเท่าที่พ่อจะพูดได้ เช่น มิงกะละบา แปลว่าขอความเป็นมงคลจงบังเกิด คล้ายคำว่า“สวัสดี”ของเรา จากนั้นพ่อก็ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกับพวกเขา ได้ความว่าเป็นครอบครัวข้าราชการ วันนี้อมาวัดกันพร้อมหน้าพร้อมตาเพราะเป็น “เบิร์ธเดย์ ปาร์ตี้” งานฉลองวันเกิดของคุณพ่อ

ได้ยินแล้วพ่อแปลกใจเป็นที่สุด เพราะนี่คืองานฉลองวันเกิดที่สมถะ เจียมตน และเจียมที่สุด ไม่มีเป่าเค้ก ไม่มีลูกโป่ง ไม่มีคาราโอเกะ ฯลฯ ทว่า พิจารณาจากสีหน้าและแววตาแล้ว พวกเขาดูช่างมีความสุขอย่างที่สุด บ่งบอกว่าความหรรษา ฟุ่มเฟือยมิใช่ดัชนีชี้วัดว่าใครจะมีความสุขมากกว่ากันเสมอไป แถมนางคนจัดงานฉลองวันเกิดแล้วเป็นทุกข์ก็มากมาย เช่น เป็นหนี้เป็นสิน เมมาแล้วขับจนเกิดอุบัติเหตุ ฯลฯ

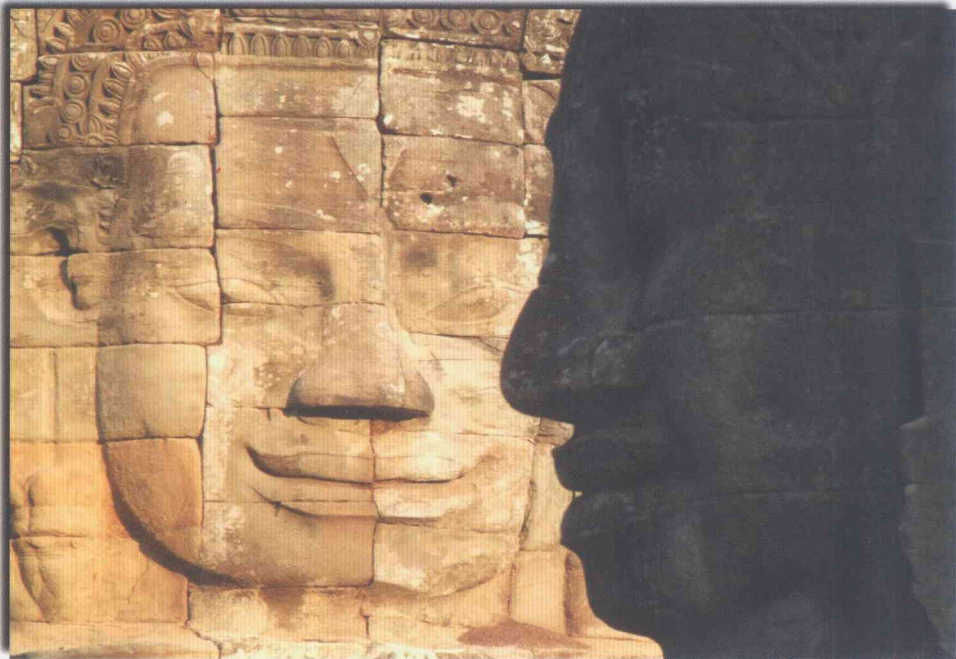

ภาพครอบครัวชาวพม่าฉลองวันเกิดที่ลานเจดีย์ชเวดากองยามค่ำคืนนั้น อาจเป็นการยืนยันสังฆธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บทที่ว่า...

สัพพตถ ทุกขสส สุขํ ปหานํ

เว้นเหตุแห่งทุกข์

ย่อมมีสุขในที่ทั้งปวง

ผู้ชนะ

ขวัญข้าว.....

เมื่อ ๘๐๐ ปีที่แล้ว ไม่มีใบหน้าใดจะทรงพลังอำนาจยิ่งไปกว่าใบหน้านี้อีกแล้ว เพราะนี่คือใบหน้า หรือพระพักตร์ของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรที่ชาวพุทธฝ่ายมหายานนับถือ ประดับอยู่ที่ปราสาทมหายาน ศูนย์กลางเมืองนครธมของพระเจ้า

ชัยวรมันที่ ๗ วิศวกรตรีผู้เกรียงไกรแห่งอาณาจักรขอมโบราณ

ใครเห็นต้องตะลึงในความกล้าหาญชาญชัยของผู้ออกแบบสร้าง เพราะแกะสลักลงบนหินทรายอันแข็งแกร่ง สูงตั้งแต่เมตรครึ่ง ถึงสองเมตร แล้วมิได้มีเพียงหนึ่งหรือสองหน้า แต่ชัยวรมันที่ ๗ ทรงมีพระบรมราชโองการให้สร้างปราสาทปราสาทบายน ๕๔ ปราสาท แต่ละปราสาทมีพระพักตร์ประดับไว้ทั้งสิ้น ๒๑๖ พระพักตร์

ที่สำคัญ พระเจ้าชัยวรมันประกาศว่าทรงเป็นองค์อวตารของพระอวโลกิเตศวร แปลว่าพระอวโลกิเตศวรแบ่งภาคลงมาเกิดเป็นพระองค์ ดังนั้น ดวงเนตร ๒๑๖ คู่ นั้น ก็คือดวงเนตรของพระองค์ที่คอยดูแลทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ทั่วทุกสารทิศ และจับจ้องมองผู้ที่จะกระด้างกระเดื่องกับพระองค์ในเวลาเดียวกัน ถือเป็นการออกแบบสร้างงานสถาปัตยกรรม เพื่อรับใช้พระราชอำนาจอย่างชาญฉลาดและแยบยลยิ่งนัก

พอขอบขึ้นไปบนปราสาทบายนตอนสักสี่โมงเย็น แสงที่สาดส่องเข้ามาช่วงนั้น ทำให้พระพักตร์พระโพธิสัตว์ อันดาราตาบ มีทั้งด้านที่สว่าง และมีด สอนใจเราให้ตระหนักว่าชีวิตมีสองด้าน สุข-ทุกข์, แพ้-ชนะ, รุ่งโรจน์-ตกต่ำ, สมหวัง-ผิดหวัง รักและชังเป็นธรรมชาติ เจกเดียวกับอาณาจักรขอม ท้ายที่สุดก็อ่อนแอและเสื่อมทรุดไปภายหลังชัยวรมันที่ ๗ สวรรคต

ยามใดที่ลูกชนะหรือสมหวัง จงอย่าหลงระเรีง และยามใดที่ลูกพ่ายแพ้ ตกต่ำ จงอย่าท้อแท้ สิ้นหวัง บางที การล้มแล้วรู้จักลุกต่างหาก ที่พิสูจน์คุณค่าของคนแท้จริง ดังธรรมแห่งพระพุทธองค์บทที่ว่า...

เอกนิจ เขยยมุตตานํ ส เว สงฺคามชุตตโม

ผู้ใดชนะตนคนเดียวได้ ผู้นั้นชื่อว่าผู้ชนะยอดเยี่ยมในสงคราม

ปาฏิหาริย์ ?

ขวัญข้าว.....

เช้าวันนั้น พ่อบันทึกภาพพระพิฆเนศวรองค์นี้ ที่แทนบูชาของโรงแรมแห่งหนึ่ง ใจกลางกรุงเทพมหานคร ประเทศเนปาล หลังจากที่พนักงานโรงแรมเพิ่งเสร็จสิ้นพิธีบูชาประจำวัน ด้วยการสงวนน้ำให้เทวรูป ใช้ผงสีกับเมล็ดข้าวแต่มที่พระเศียร พระนลาฏ และพระบาท ก่อนวางดอกไม้บูชา แล้วจุดธูป จุดกระถางประทีปพร้อมสวดมนต์ถวาย

บางคนเห็นภาพนี้แล้วอาจคิดว่าเป็นปาฏิหาริย์ที่องค์พระคเณศสำแดงให้ประจักษ์ แต่พ่ออยากบอกลูกว่า เพราะเทวรูปองค์นี้หันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ เมื่อพ่อถ่ายภาพนี้ราวแปดโมงเช้า จึงเกิดปรากฏการณ์เงาโค้งซ้อนกันสามชั้นตรงมุมล่างซ้าย และเกิดจุดสีขาวตรงมุมบนขวาของภาพ เป็นสิ่งปกติจากการถ่ายภาพย้อนแสง เมื่อแสงทำปฏิกิริยากับเลนส์ของกล้อง มิได้เป็นปาฏิหาริย์แต่อย่างใด ใครมาถ่ายภาพมุมนี้ เวลานี้ ก็จะเป็นเช่นนี้ทั้งนั้น

พระคเณศ หรือ**พระพิฆเนศวร** เป็นเทพฮินดูที่นิยมสักการบูชากันมาก ไม่เพียงแต่ศิลปิน นักแสดง ผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ แต่ยังรวมถึงข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ด้วยทรงเป็นทั้งเทพแห่งศิลปวิทยาการ และเทพผู้จัดสันซึ่งอุปสรรคทั้งมวล

ความจริงศาสนาพุทธที่คนไทยสังกัด มิได้สอนให้บูชาเทพเจ้า แต่เทพฮินดูก็กลมกลืนอยู่ในสังคมไทยมานานจนกลายเป็นเรื่องธรรมดา เพียงแต่ถ้าลูกจะนับถือเทพองค์ใด ก็จงนับถืออย่างเข้าใจและมีสติ

เพราะถึงแม้ว่า
ยินดีจะมีเทพเจ้ามากมาย
ไว้คอยวิงวอนให้มาช่วย
เหลือ แต่เนื้อแท้ของ
ศาสนา นี้ก็สอนให้
คนทำความดีและช่วย
เหลือตัวเองเสียก่อน แล้ว
เทพเจ้าจะเป็นกำลังใจให้
ประสบความสำเร็จ ไม่ใช่
งอมืองอเท้า เขาแต่วิงวอน
ร้องขอ รอทพเจ้ามาช่วย
อยู่ร่ำไป

ธรรมเนียมแห่ง
พระพุทธรูปที่ว่า...อดตา
หืออดตโน นาโก - ตนแล
เป็นที่พึ่งของตน จึงเป็น
ลัทธิธรรมที่คั่งทนและตอก
ย้ำให้เราตระหนักว่า แท้ที่
จริง ปาฏิหาริย์เริ่มจาก
ตัวเราก่อน แล้วเทพเจ้า
จะเป็นพลังใจให้ นะลูก

ใจเขา ใจเรา

ขวัญข้าว.....

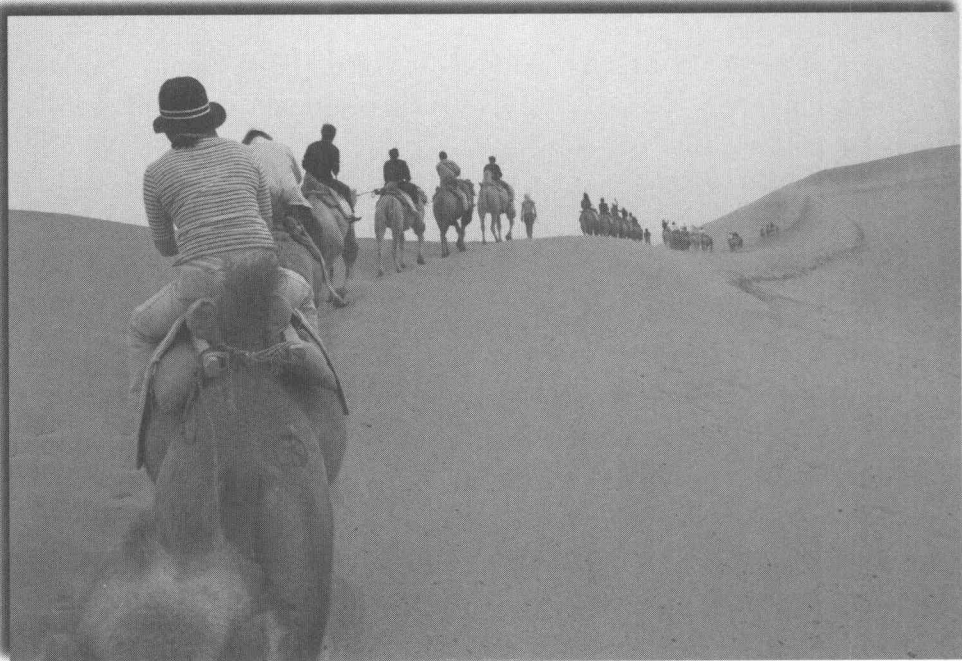
ดอกไม้ช่อนี้วางประดับอยู่ตรงบันไดทางขึ้นหอพระแก้ว กรุงเวียงจันทน์ ประเทศลาว อาจเป็นดอกไม้ที่เจ้าหน้าที่เตรียมไว้สักการบูชาพระพุทธรูปในหอพระแก้ว ซึ่งปัจจุบันมีสถานะเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติลาว แต่ในอดีต คือที่ประดิษฐานพระพุทธรมณีรัตนศาสดา หรือพระแก้วมรกต ก่อนถูกอัญเชิญมากรุงเทพมหานคร

พ่อถ่ายภาพนี้ด้วยความรู้สึกที่ว่า ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ปัจจุบันดูราบรื่นสวยงาม เหมือนดอกไม้ แต่หลังดอกไม้คือสายบุญบันจบระดับเสาศพระแก้ว เป็นรอยร้าวลึกในประวัติศาสตร์ของสองประเทศที่ใกล้ชิดกันตั้งแต่เครือญาติ

เพราะทัตสยามเคยบุกมาตีกรุงเวียงจันทน์ถึงสองครั้งสองครา ครั้งแรกในสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ.๒๓๒๑ ที่มีการอัญเชิญพระแก้วมรกตมากรุงเทพมหานคร ครั้งที่สองในสมัยรัชกาลที่สามแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เรียกกันว่า “ศึกเจ้าอนุวงศ์” พ.ศ.๒๓๗๑ ทัตสยามเผากรุงเวียงจันทน์ รวมทั้งหอพระแก้วยับเยิน พระพุทธรูปที่ประดิษฐานบนระเบียงรอบหอพระแก้ว มีร่องรอยถูกสกัดเอาอัญมณีที่ประดับพระเนตรไปเกือบหมด

พ่อเล่าเรื่องนี้มาได้หมายจะขุดคุ้ยอดีตมาตำหนิบุรพกษัตริย์ของเรา พ่อเชื่อว่าพ่อก็รักชาติบ้านเมืองเหมือนคนไทยทุกคน พ่อเพียงอยากบอกลูกว่า **การบุกตีเมืองแล้วเผาทำลายกวาดต้อนผู้คน ปล้นสะดมทรัพย์สินนั้น เป็นวิถีทางของการทำสงครามสมัยโบราณ** ดังนั้นหากคนไทยยังเคียดแค้นพม่าที่บุกมาตีกรุงศรีอยุธยาแตกสองครั้ง เราก็ต้องคำนึงถึงจิตใจของเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดอย่างลาวด้วย ว่าเขาจะรู้สึกอย่างไรกับประวัติศาสตร์อันปวดร้าวดังกล่าว และหากเรายกย่อง**สมเด็จพระนเรศวร**ว่าทรงเป็น**“มหาราช”** ผู้กอบกู้อิสรภาพของกรุงศรีอยุธยา เราก็ต้องยอมรับและเข้าใจการที่ชาวลาวยกย่อง**เจ้าอนุวงศ์**เป็น**“วีรกษัตริย์”** ผู้พยายามกอบกู้กรุงเวียงจันทน์เช่นกัน

การให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีกันและกัน จึงน่าจะเป็นหนทางของการอยู่ร่วมกันฉันเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิด ที่สำคัญ การที่วันนี้ประเทศไทยมีความเจริญทางเศรษฐกิจมากกว่าลาว ก็มีใช่เหตุผลที่เราจะไปดูถูกเหยียดหยามคนลาวว่าถ้าหลัง ต่ำต้อยเหมือนเป็นตัวตลกไว้ให้เราล้อเล่น เพราะ**ผู้อ่อนต้อยทางเศรษฐกิจ อาจมีจิตใจที่สูงส่งกว่าคนรวยสิ้นฟ้า...**นะลูก

พิศทัศน์

ขวัญข้าว.....

ภาพนี้อาจไม่ได้แปลกพิสดารหรือโดดเด่นเป็นพิเศษ เพียงแต่พอชอบขบขัน
แถวของกองคาราวานอูฐที่ค่อยๆ เยื้องย่างไปบนภูเขาทราย ที่ถูกสายลมปั้นแต่งจนเว้า
แหวกและคดเคี้ยว ทำให้เกิด“เส้นทางสายตา” อันคดโค้งยาวไกลไปเหมือนไม่มีที่สิ้นสุด

พ่อถ่ายภาพนี้ขณะนั่งบนหลังอุฐสองหนอก ท่องไปบนภูเขาทรายแห่งเมืองตุนหวง ประเทศจีน ซึ่งเคยเป็นชุมทางการค้าสำคัญบน“เส้นทางสายแพรไหม” อันยิ่งใหญ่ เมื่อ ๑,๕๐๐ ปีก่อน ยามนั้นอุฐเปรียบเสมือนเรือสำเภาแห่งทะเลทราย เพราะมันแสนจะทรหดอดทน ขนสินค้าได้มาก เดินได้นานครั้งละ ๕-๖ ชั่วโมง เดินได้ไกลถึงวันละ ๑๕ กิโลเมตร ท่ามกลางอากาศร้อนและสัมภาระหนักอึ้ง ที่สำคัญ หากตีมน้ำเต็มอ้อมแล้ว อุฐสามารถอดน้ำได้นานถึง ๖ วันเชียวนะลูก

พ่อคิดว่ามนุษย์ชาติเป็นหนี้บุญคุณเจ้าอุฐอยู่มากน้อย เพราะ“เส้นทางสายไหม” มิได้ทำให้การค้าสมัยโบราณเจริญรุ่งเรือง แต่ยังทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ศาสนา ค่านิยม ฯลฯ ระหว่างโลกตะวันออกกับตะวันตก น่าคิดว่าโลกจะเป็นเช่นไร ถ้าไม่มีอุฐ

ระหว่างท่องทะเลทรายไปบนหลังอุฐจอมทรหด เพื่อจำลองภาพชีวิตของคนบน“เส้นทางสายไหม” พ่อสังเกตว่าเจ้าอุฐมีขนตายาวเป็นพิเศษ ทำให้นึกถึงเรื่องของลูกอุฐซึ่งสงสัยตัวหนึ่ง ที่ตั้งคำถามกับแม่ของเขาว่า

“ทำไมขนตาเราถึงยาวจนแทบจะปิดลูกตาล่ะแม่ ?”

“ก็เอาไว้ป้องกันพายุพัดทรายเข้าตาไงลูก” แม่อุฐตอบ

“แล้วทำไมเราต้องมีหนอกปูดออกมาที่กลางหลังล่ะจ๊ะ ?”

“อ้อ เราจะได้สะสมน้ำไว้หล่อเลี้ยงร่างกายในทะเลทรายร้อนระอุไงลูก ทำไมลูกซึ่งสงสัยจังล่ะ ?”

“งั้นลูกขอถามอีกข้อเดียว

แล้วทำไมตอนนี้เราไม่อยู่ในทะเลทราย

รามาทำอะไรกันในส่วนสัตว์ที่น่าเบื่ออย่างนี้ล่ะแม่ !?”

อุ อา กะ สะ

ขวัญข้าว.....

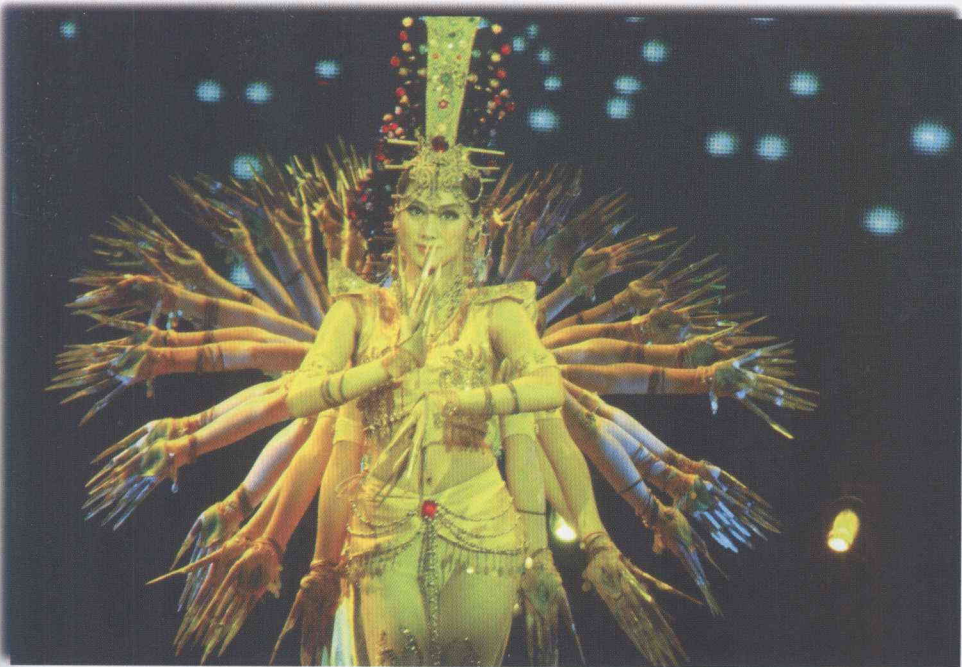
“อกนิหารเจ้าแม่กวนอิม” เป็นการแสดงที่แพร่หลายมากในประเทศจีน เพราะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสูงมาก พ่อถ่ายภาพนี้จากโรงละครนครซีอาน รู้สึกชื่นชมในความสามารถและความพร้อมเพรียงของนักแสดงหลายคน ที่ทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าเป็นแม่กวนอิมทรงมีมือไวคอยช่วยเหลือคนเป็นพันธมิตรจริงๆ

ตามคติความเชื่อของชาวพุทธฝ่ายมหายาน เจ้าแม่กวนอิมคือพระโพธิสัตว์องค์หนึ่ง พระโพธิสัตว์คือผู้ถึงพร้อมด้วยทานบารมีสำหรับจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า แต่ยังไม่ตรัสรู้เพื่ออยู่ช่วยชาวโลกผู้ตกทุกข์ได้ยากเสียก่อน คำว่า “กวนอิม” หรือ “กัวนอิม” หมายถึงผู้ไต่ยนเสียงเรียกร้อง(ของคนทุกข์) เชื่อกันว่าทรงมีมือห้าพัน และในแต่ละมือยังมีดวงเนตรไวคอยสอดส่องดูแลทุกข์ยากเดือดร้อน

ประติมากรรมรูป “เจ้าแม่กวนอิมพันมือพันตา” จึงเป็นที่นิยมมีไว้สักการบูชา ซึ่งโดยเนื้อแท้ของพุทธมหายานนั้น มิได้สอนให้บูชาเพื่อวิงวอนร้องขอให้ท่านช่วยอย่างเดียว ทว่ายังเป็นสัญลักษณ์สอนใจเราให้ขยันหมั่นเพียร ทำงานหนักเหมือนมีมือห้าพัน แต่ไม่ใช่ก้มหน้าก้มตาทำแบบที่อื่นๆ หากควรทำงานอย่างมีวิสัยทัศน์เหมือนมีสายตาที่แหลมคมนับพันดวงด้วย

ในห้วงยามที่ “จตุคามรามเทพ” ได้รับความนิยมเป็นกระแสหลักอยู่ในเวลานี้ พ่อเห็นว่าสังคมไทยควรเงี่ยหูฟังสิ่งที่พระราชธรรมนิเทศ (หลวงพ่อพยอม กัลยาโณ) นำเสนอเป็นขณมุกกิก “จตุคำ” รุ่น “дукคิดสี่คำรวยโคตร” เป็นคาถาเศรษฐีที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนไว้นานนับ ๒,๕๐๐ ปีแล้ว โดยมีนักปราชญ์สรุปเป็นคำย่อสี่คำ คือ “อุ อา กะ สะ”

“อุ” คือ “อุฏฐานสัมปทา” การรู้จักขยันหมั่นเพียรประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือ “ขยันหา”, “อา” คือ “อารักขสัมปทา” การรู้จักเก็บรักษาทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบธรรม หรือ

“ขยันเก็บ”, “กะ” คือ “กัลยาณมิตตา” การรู้จักคบหาสมาคมกับคนดีมีคุณธรรม ไม่พาเราไปผลาญทรัพย์ หรือ “เลือกคน” และ “สะ” คือ “สมชีวิตา” การรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด พอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ หรือ “เลือกใช้”

ท่านว่าคนเรา ถ้าขยันหา ขยันเก็บ เลือกคบคน และเลือกใช้จ่าย ก็ร่ำรวยได้โดยไม่ต้องวิงวอนร้องขอ

พ่ออยากให้คุณได้กินลูกก็ “จตุคำ” แล้วนำไปคิดไปปฏิบัติ ก็จะเกิดประโยชน์ต่อตัวลูกในภายภาคหน้าอย่างแน่นอน

พอใจตามมี ยินดีตามได้

ขวัญข้าว.....

เช้าวันนั้น ที่พระจุฑาธุชราชสถาน เกาะสีชัง พ่อรู้สึกผิดหวังที่อุตส่าห์ตื่นแต่เช้าตรู่เพื่อถ่ายภาพดวงอาทิตย์ยามอรุณรุ่ง แล้วพบว่าไม่มีกลุ่มเมฆรวมตัวกันที่ขอบฟ้า บดบังสุริยาเทพผู้ยิ่งใหญ่เสียสิ้น บรรยากาศที่พระราชฐานขมุขขัณฑ์ไม่ชวนให้เกิดอารมณ์ถ่ายภาพแม้แต่น้อย

พ่อคิดจะกลับไปนอนต่อสักหน่อย เพราะรู้ว่าถึงแม้ดวงอาทิตย์จะโผล่พ้นกลุ่มเมฆ ตอนสายกว่านี้สักหน่อย แต่แสงก็จะจ้ามามากจนถ่ายภาพไม่สวยเหมือนตอนอรุณรุ่ง ซึ่งดวงอาทิตย์จะกลมคล้ายไข่แดงงามตา ทว่า ลมทะเลบริสุทธิ์ที่พัดโชย ก็ทำให้พ่อสบายใจจะเดินเล่นและสุดลมหายใจเข้าเต็มปอด อย่างที่ไม่เคยทำที่กรุงเทพฯ บ้านเรา

พ่อเดินเรื่อยเรื่อยจนกระทั่งถึงด้านหน้าพระราชฐาน ดวงตะวันก็โผล่พ้นก้อนเมฆแล้วส่องแสงจ้าอย่างที่คิด แต่...เมื่อล่องถอยหลังไปหามุมมองดวงอาทิตย์ใหม่ พ่อพบว่าต้นไม้ปลายฤดูแล้งที่ทิ้งใบร่วงหล่นเหลือเพียงลำต้นและกิ่งก้าน ทำให้เกิดองค์ประกอบภาพที่มีพลังเกินคาด

เส้นสายไร้ขอบเขตของกิ่งก้านที่ไม่ทึบและไม่โปร่งจนเกินไป เป็นความงามราวประติมากรรมธรรมชาติ แล้วยังช่วยทอนความเจิดจ้าของพระสุริยาเทพยามสายให้แลดูสบายตา ชวนให้ระลึกถึงธรรมบทแห่งพระพุทธองค์ที่ว่า...

“คุณฐิติ สุขชา ยา อิตริตเรน – พ่อใจตามมี ยินดีตามที่ได้ นำสุขมาให้”

พ่อคิดว่าธรรมบทนี้คือแก่นแท้ของแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่อง**“เศรษฐกิจพอเพียง”** ซึ่งมีได้สอนให้เราพึงพอใจกับสิ่งเล็กๆ ความเคยชินเดิมๆ ที่มีอยู่ โดยไม่คิดจะพัฒนาปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น แต่สอนให้เราพัฒนา สร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงสิ่งที่เรามีอยู่ก่อน แล้วค่อยๆ ปรับขยายให้ดีขึ้นต่อไป

ไม่ใช่ไม่พอใจในสิ่งที่มี ไม่ยินดีในสิ่งที่ได้ แล้วคิดจะปรับเปลี่ยนโดยไม่คำนึงถึงความ เป็นจริง สิ่งที่ดีมาคือความอิจฉาริษยา อยากได้ใครมี ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย เป็นหนี้เป็นสิน หลงติดกับวัตถุและการบริโภคจนเกินพอดี ซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยวันนี้

พ่อเข้าใจดี เวลาที่ลูกถามพ่อว่า..ทำไมบ้านเราไม่มีสนามหญ้ากว้างๆ สระว่ายน้ำ ใหญ่ๆ เหมือนบางบ้าน.. แต่พ่อคิดว่าแม้บ้านเราจะจะไม่ร่ำรวย แต่ก็มีความสุขกับเราได้ เหมือนต้นไม้ทิ้งใบโกร่น กับดวงอาทิตย์ที่ไม่เป็นไข่แดงสายวันนั้น กลับทำให้พ่อสุขใจได้อย่างประหลาดทีเดียว!

ไม่แปลกที่แตกต่าง

ขวัญข้าว.....

พ่อยอมรับว่าตอนถ่ายภาพนี้ไม่ได้รู้สึกว่ายถ่ายเพราะมันสวย แต่ถ่ายเพราะมันดูขัดแย้งกันมากกว่า ขัดแย้งที่มีกระดิกน้ำพลาสติกสีจูดมด มาวางซุกอยู่ตรงมุมหน้าต่างเรือนไม้สี่เหลี่ยมคลาสสิก กับกลอนหน้าต่างแบบโบราณที่ดูขิมขลัง ตอนกดชัตเตอร์ก็ล่องยังรู้สึกขำๆ อยู่ในใจเสียด้วยซ้ำ

แต่แปลก...พอกลับมาเปิดภาพนี้ดูทีไร พ่อกลับรู้สึกชอบ ยิ่งดูยิ่งชอบ ชอบในความขัดแย้งของภาพที่พ่อเคยรู้สึกขำนั้นแหละ และยิ่งทำให้พ่อหวนคิดถึงบรรยากาศสังคมไทยก่อนวันลงประชามติรับหรือไม่รับ“ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๕๕๐”

พ่อยอมรับว่าไม่มีความพยายามเพียงพอ ที่จะนั่งอ่านและทำความเข้าใจในทุกรายมาตราของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ อาศัยว่าอ่านหนังสือพิมพ์วันละหลายฉบับ จึงพอรู้หลักใหญ่ใจความของร่างฯ นี้เท่านั้น แต่สิ่งที่ทำให้พ่อเข้าใจลึกซึ้งจนพอจะตัดสินใจว่าจะเกาะบาทตรงช่องไหน ก็คือการทำมีบุคคลหลายฝ่ายออกมาวิเคราะห์วิจารณ์ในเชิงคัดค้านร่างฯนี้

แม้ในที่สุด พ่อเห็นว่าร่างฯนี้มีส่วนดีมากกว่า แต่อย่างน้อย ฝ่ายค้านก็ทำให้เรารู้ว่ามีมาตราใดบ้างที่ยังบกพร่อง ต้องแก้ไขในอนาคต พ่อว่านี่คือเสน่ห์ของระบอบประชาธิปไตย เสน่ห์ที่ว่านั่นคือการที่คนในสังคมไม่จำเป็นต้องเห็นคล้อยตามกันหมด บางที การเฮโลคิดอะไรตามกัน มันอันตรายเสียด้วยซ้ำ ขอเพียงเสียงส่วนน้อยยอมรับเสียงส่วนใหญ่ และเสียงส่วนใหญ่ก็เคารพสิทธิในการ“คิดต่าง” ของเสียงส่วนน้อย สังคมเราก็จะรอดหน้าไปอย่างสงบสุขได้ด้วยปรัชญา...แตกต่าง แต่ไม่แตกแยก

พูดถึงคนที่ “คิดต่าง” ตั้งแต่พ่อเป็นวัยรุ่น เริ่มมีความคิดเป็นของตนเอง มาจนถึง

วันที่ผมพ่อเริ่มหงอก คุณสมัคร สุนทรเวช เป็นสัญลักษณ์ของคนทีพ่อ “คิดต่าง” มากที่สุดตลอดกาล พ่อเคยไม่เข้าใจอย่างรุนแรง ว่าทำไม สังคมไทยต้องมีคนที่มีความคิด “อนุรักษนิยม” สุดขั้วเช่นคุณสมัคร แต่วันนี้ พ่อเข้าใจ และยอมรับว่าสังคมประชาธิปไตยต้องมีคนอย่างคุณสมัคร

เพียงแต่รู้สึกสงสาร ที่ปัจจุบันท่านอายุโสมมากแล้ว ทว่ายังคงเป็นเหมือน “หมา” ตัวหนึ่งในเกมการเมืองไทย...เท่านั้นแหละ

การเกิดย้อมเจ็บปวด

ขวัญข้าว.....

ถึง พ.ศ.นี้ พ่อคิดว่าคงไม่มีใครไม่รู้จักโปงลาง เครื่องดนตรีที่ได้ชื่อว่า “ราชาแห่งดนตรีอีสาน” เพราะมีวงดนตรีวัยรุ่นสร้างชื่อเสียงให้โปงลางโด่งดังไปถึงต่างประเทศ ในนามวง “โปงลางสะออน” แต่จะมีสักกี่คนที่รู้ว่ากว่าจะถึงวันนี้ โปงลางต้องผ่านคืนวันอันปวดร้าวมากมายเพียงใด ?

เพราะในอดีตกาล เวลาถึงฤดูทำนา ชาวอีสานจะทำกระท้อบ หรือ “เถียงนา” ไว้พักผ่อนไถ่ๆ นาข้าว แล้วเอาไม้ไผ่มาทำ “เกราะล่อ” หรือ “ขอลอ” แขนงไว้เคาะไล่นกกาที่มากินกินข้าวในนา หรือเคาะแจ้งเหตุร้ายให้เพื่อนบ้านมาช่วย หรือบางทีก็ใช้เคาะเล่นเป็นเพลงเพลินๆ ยามว่างจากงาน ต่อมามีการพัฒนาเกราะล่อโดยใช้ไม้เนื้อแข็ง ๖ ท่อน มามัดด้วยเถาวัลย์ตามความยาวลดหลั่นกันไป แล้วใช้ไม้ค้อนเคาะก็จะทำให้เกิดเสียงเพลงไพเราะขึ้นมาได้

แต่...ไม่มีใครกล้าเอาเกราะล่อจากเถียงนามาเคาะเล่นในหมู่บ้าน ด้วยเชื่อว่าจะบันดาลให้ฝนแล้ง ข้าวยาก หมากแพง จนกระทั่งในราว พ.ศ.๒๔๙๐ หรือราว ๖๐ ปีมาแล้ว เกิดมีหนุ่มผู้รักเสียงเพลงคนหนึ่งกล้าหาญชาญชัยนำเกราะล่อมาตีเล่นในหมู่บ้านเป็นคนแรก ทั้งยังมุ่งมั่นพัฒนาเกราะล่อจนกลายเป็น “โปงลาง” ที่มีเสียงเทียบเท่าเสียงดนตรีสากลเช่นในปัจจุบัน

ท่านคือ**อาจารย์เปลื้อง ฉายรัศมี** ชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งต่อมาได้รับการยกย่องเป็น “ศิลปินแห่งชาติ” สาขาศิลปการแสดงพื้นบ้าน ประจำปี ๒๕๒๙

พ่อเล่าเรื่องนี้ให้ฟัง เพียงอยากจะบอกลูกว่า ถ้าไม่มีความกล้าและความมุ่งมั่นหมั่นเพียรของ**อาจารย์เปลื้อง**ในวันนั้น ก็จะไม่**โปงลาง**และวง**โปงลางสะออน**ในวันนี้ แน่แน่นอนว่าในระยะแรกท่านต้องปวดร้าวใจจากการถูกเพื่อนบ้านตีดินนินทา ว่านำสิ่งอัปมงคลเข้าหมู่บ้าน แต่ท่านก็อดทนและหมั่นเพียรทำในสิ่งที่ท่านรัก จน**โปงลาง**เป็นที่ยอมรับในที่สุด เช่นนี้เองจึงมีคำอุปมาว่า **การเกิดของทารกทำให้แม่เจ็บ ฉันทิ การเกิดใหม่ของสรรพสิ่งย่อมต้องมีคนเจ็บปวดก่อน ฉันทิ**

วันนั้น พ่อจึงภูมิใจที่ได้มีโอกาสไปคารวะและบันทึกภาพท่าน**อาจารย์เปลื้อง**ถึงที่บ้าน หทัยภาพนี้ขึ้นมาดูคราใด พ่อมักนึกถึงพุทธพจน์บทที่ว่า...

เทวา น อีสฺสนติ ปุริสปรกฺกมฺสฺส

ความเพียรไม่ลดละ ถึงเทวาก็กีดกันมิได้

ความต่อเนื่อง

ขวัญข้าว.....

ทุกครั้งที่พ้อมีโอกาสไปเยือน “สวนแม่ฟ้าหลวง” ณ พระตำหนักคอดอยตุง จังหวัด เชียงราย พ้อขอเข้าไปยืนดูประติมากรรมที่ประดับอยู่กลางสวน เป็นรูปเด็ก ๑๗ คน ต่อตัวซ้อนกันเป็นรูปพีระมิด คล้ายกำลังไขว่คว้าหาจุดหมายอะไรสักอย่างในชีวิต

นี่คืองานศิลปะชิ้นเอกของประติมากรเอกของไทย คือ *คุณมีเซียม ยิบอินซอย* ซึ่งสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือ “สมเด็จพระเจ้า” - “แม่ฟ้าหลวง” ของคนไทย พระราชทานนามให้ประติมากรรมชิ้นนี้ว่า “ความต่อเนื่อง” (Continuity) ด้วยทรงโปรดปรานงานศิลปะชิ้นนี้ อันมีความหมายสอดคล้องกับแนวพระราชดำริที่ว่า...

“ทำงานอะไรก็ตาม จะสำเร็จได้ต้องมีความต่อเนื่อง”

พ้อประทับใจที่แม่ “สมเด็จพระเจ้า” จะทรงเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง ทรงเป็นถึง “แม่ของกษัตริย์” ทว่า ทรงมีพระจริยวัตรเรียบง่ายอย่างที่บ้านเรียก “ติดดิน” ทรงมีแนวพระราชดำริเรื่องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การประหยัดคอดออม การสามัคคีกันทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเราสามารถน้อมนำมาปฏิบัติเพื่อความก้าวหน้าของชีวิตได้ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม การเดินอ้อมไปมองงานศิลปะ “ความต่อเนื่อง” อีกมุมหนึ่ง นอกจากทำให้พ้อได้มุมมองใหม่ๆ ในการถ่ายภาพแบบย้อนแสง (Silhouette) แล้ว ยังทำให้พ้อหวนคิดถึงนิทานฝรั่งที่กินใจเรื่องที่ว่า...

ชายตัดพินคนหนึ่ง ขยันขันแข็งตัดพินไปขายในตลาด ปรากฏว่าได้ราคาดี มีคนซื้อจนหมดเกลี้ยง ทำให้เขามีกำลังใจและตั้งใจจะตัดพินมาขายให้มากขึ้น แต่นานวันเข้า

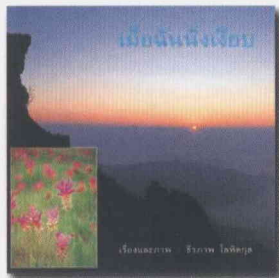
เขากลับตัดพินได้น้อยลง
เรื่อยๆ จนกำลังใจถดถอย
ความท้อแท้มาเยือน จนวัน
หนึ่ง คุณตาซึ่งเป็นลูกค้า
ประจำของชายตัดพินถาม
ขึ้นว่า เจ้าตัดพินทุกวัน
แล้วได้ลับมีดลับขวานบ้าง
ไหม ชายตัดพินบอกว่าเขา
ตัดพินทุกวัน จะเอาเวลาที่
ไหนไปลับมีดลับขวาน

นี่ท่านเรื่องนี้
สอนให้รู้ว่า การโหมแรง
และกำลังทำงานอย่างไม่ลื
มุลืมตา แม้จะสามัคคีกัน
ทำอย่างต่อเนื่อง แต่งาน
ก็อาจล้มเหลว เพราะขาด
วิสัยทัศน์ ขาดการพักผ่อน
ให้มีเรี่ยวแรงเพียงพอ ไม่
ต่างอะไรกับชายตัดพิน ดัง
พุทธภาษิตบทที่ว่า...

อปี อตรมานานํ ผลาสาว
สมิขมตติ

ความหวังในผล ย่อมสำเร็จ
กับผู้ไม่ใจเร็วด่วนได้

หนังสือเล่มเล็ก โดย วีรภาพ โลหิตกุล

พ.ศ. ๒๕๔๖
เรื่อง "เมื่อฉันนั่งเงียบ"

พ.ศ. ๒๕๔๗
เรื่อง "ดอกไม้ในใจเรา"

พ.ศ. ๒๕๔๘
เรื่อง "ไร่กาลเวลา ๑+๕ พิพิธภัณฑน์น่าชม"

พ.ศ. ๒๕๔๙
เรื่อง "หิวรอร่า น้าตาริน"

พ.ศ. ๒๕๕๐
เรื่อง "จดหมายถึงสายน้ำ"

พ.ศ. ๒๕๕๑
เรื่อง "บันทึกถึงขวัญข้าว"

จัดพิมพ์โดย
กองทุนห้องสมุดศาลาเจ้าปริตน์ วัดชลประทานรังสฤษดิ์ โทร. ๐-๒๕๘๔-๓๐๗๔
พิมพ์ที่ เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง โทร. ๐-๒๕๘๔-๒๒๔๑

“...ในโลกนี้ ไม่มีสิ่งใดที่ดีหมดจด และไม่มีอะไรที่เลวร้ายไปเสียสิ้น สิ่งที่ไม่ดีในเวลาหนึ่ง อาจมีคุณค่าในอีกเวลาหนึ่ง เหมือนขณะที่คนรังเกียจ ยังนำกลับไป “รีไซเคิล” ให้มีราคาได้... มนุษย์ทุกคนล้วนเกิดมาอย่างมีคุณค่า หากทำตัวเปล่าประโยชน์ ก็อาจรบกวนและไร้ค่ายิ่งกว่าขยะ...”

(จากเรื่อง “ไม้รัก ใจยารัก” หน้า ๓)

“...ธรรมบทแห่งพระพุทธองค์ที่ว่า ...อตุตา หิ อตุตโน นาโถ... ตนแลเป็นที่พึ่งของตน จึงเป็นสัจธรรมที่คงทนและตกย้ำให้เราตระหนักว่า แท้ที่จริงปาฏิหาริย์เริ่มจากตัวเราก่อน แล้วเทพเจ้าจะเป็นพลังใจให้हरू...”

(จากเรื่อง “ปาฏิหาริย์ ?” หน้า ๙)

“...เศรษฐกิจพอเพียง มิได้สอนให้เราพึงพอใจกับสิ่งเก่าๆ ความเคยชินเดิมๆ ...โดยไม่คิดจะพัฒนาปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น แต่สอนให้เราพัฒนา สร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงสิ่งที่มีอยู่ก่อน แล้วค่อยๆ ปรับขยายให้ดีขึ้น...”

(จากเรื่อง “พอใจตามมี ยินดีตามได้” หน้า ๑๗)

“...เสน่ห์ของระบอบประชาธิปไตย คือไม่จำเป็นต้องเห็นคล้ายตามกันหมด ขอเพียงเสียงส่วนน้อยยอมรับเสียงส่วนใหญ่ และเสียงส่วนใหญ่ก็เคารพสิทธิในการ “คิดต่าง” ของเสียงส่วนน้อย สังคมก็จะรุดหน้าไปอย่างสงบสุขได้...”

(จากเรื่อง “ไม่แปลกที่แตกต่าง” หน้า ๑๘)

“...ชีวิตมีสองด้าน สุข-ทุกข์, แพ้-ชนะ,
รุ่งโรจน์-ตกต่ำ, สมหวัง-ผิดหวัง
รักและชังเป็นธรรมดา...”

ยามใดที่ลูกชนะหรือสมหวัง จงอย่าหลงระเริง
และยามใดที่พ่ายแพ้ ตกต่ำ จงอย่าท้อแท้ สิ้นหวัง
บางทีการล้มแล้วรู้จักลุกต่างหาก
ที่พิสูจน์คุณค่าของคน...”

(จากเรื่อง “ผู้ชนะ” หน้า ๗)